

POLITIKAS
REKOMENDĀCIJAS

Subjektīvā labklājība un migrācija: Latvijas izcelsmes migrantu apmierinātība ar dzīvi

Ilze Koroļeva

ĪSUMĀ

- Gandrīz visās Eiropas valstīs, kuras ir lielākās latviešu diasporas mītnes zemes, Latvijas emigrantu apmierinātība ar dzīvi kopumā ir līdzīga vai pat augstāka nekā vietējiem iedzīvotājiem
- Pēc pārcelšanās uz ārzemēm pieaug emigrantu apmierinātība visās dzīves jomās: visvairāk — apmierinātība ar dzīves līmeni, darbu, darba apstākļiem un dzīvi kopumā, mazāk — apmierinātība ar ģimenes dzīvi un attiecībām ar cilvēkiem ārpus ģimenes
- Pēc sākotnējā subjektīvās labklājības pieauguma apmierinātība ar dzīvi mazinās
- Mītnes zemē nodzīvotais laiks uzrāda negatīvu saistību gan ar emigrantu pašreizējo apmierinātību, gan ar apmierinātības pieaugumu piecu gadu laikā
- Pieaugot vecumam, pieaug apmierinātība ar dzīvi kopumā. Zemākais apmierinātības līmenis raksturīgs jauniešiem
- Salīdzinot ar ārpus Latvijas pastāvīgi dzīvojošajiem, neiesakņoto migrantu un transnacionāļu grupai raksturīga zemāka apmierinātība visās dzīves jomās, it īpaši — ģimenes dzīvē
- Viszemākais subjektīvās labklājības līmenis novērojams potenciālo remigrantu vidū, kas pēc atgriešanās Latvijā nozīmīgi samazinās visās dzīves jomās, izņemot ģimenes dzīvi. Visbūtiskāk mazinās apmierinātība ar dzīves līmeni, mājokli un darba apstākļiem

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
FILOZOFIJAS UN
SOCIOLOĢIJAS
INSTITŪTS

Ievads

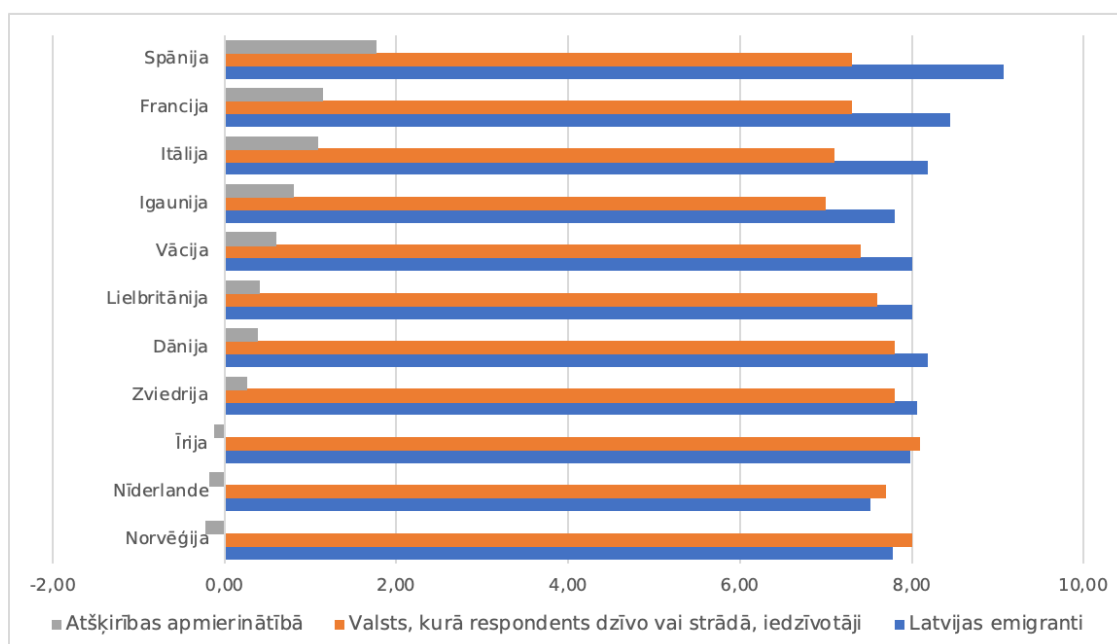
Cilvēces vēsturi raksturo neskaitāmas migrācijas plūsmas, kuru mērķis ir labākas dzīves meklējumi (Massey et al. 2008). Jaunākajā migrācijas literatūrā nozīmīgu vietu ieņem pētījumi par to, vai migrantu dzīve pēc pārcelšanās patiešām kļūst labāka (Borjas, Bronars, Trejo 1992). Analizējot atdevi no migrācijas, pētnieki biežāk koncentrējas uz objektīvo rādītāju salīdzinājumiem, piemēram, ienākumu pieaugumu (Yankow 2003), nodarbinātības perspektīvām (Lersch 2016). Par migrācijas ietekmi uz indivīda subjektīvo labklājību tiek runāts retāk nekā par migrācijas ekonomiskajām sekām, tomēr pētījumu skaits, kuru centrā ir paša indivīda subjektīvās izjūtas, apmierinātība, laimīgums, garīgā veselība, turpina pieaugt. Šie pētījumi sniedz pierādījumus tam, ka iegūstot vienā dzīves jomā (piem., uzlabojot materiālo situāciju), migranti nereti cieš zaudējumus citās dzīves jomās (piem., ģimenes, draugu, sociālā atbalsta trūkums jaunajā dzīvesvietā) (Nisic, Petermann 2013; Nowok et al. 2013). Lai arī migrācija lielākoties uzlabo indivīda ekonomisko situāciju, tā var būt saistīta ar psiholoģisku diskomfortu un nemonētāriem zaudējumiem (atšķirtības no ģimenes, draugiem, izjustās diskriminācijas vai citu iemeslu dēļ) (Nikolova, Graham 2014; Borjas 1987; Sjaastad 1962; Skrbiš 2008; Sime 2018). Līdz ar to starp objektīvajiem labklājības indikatoriem un subjektīvajiem dzīves vērtējumiem tiek novērotas nozīmīgas atšķirības, un lielākā daļa sociālo zinātņu pētnieku ir vienisprātis, ka uz ienākumiem, pārticības rādītājiem balstīti

mērījumi ir nepietiekami, lai spriestu par cilvēku labklājību: objektīvā labklājība var līdzāspastāvēt ar neapmierinātību, nelaimīgumu, frustrāciju u.tml. (Stiglitz, Sen, Fitoussi 2009).

Subjektīvās labklājības (SL) izpēte sākotnēji bija saistīta ar psiholoģijas nozari, kur pētnieki jau problēmas izpētes sākumā empīriski pierādīja, ka dzīves kvalitātei saglabājoties nemainīgai, tieši izjūtas nosaka to, uz ko indivīds liks akcentu – uz pozitīvām dzīves pusēm vai meklēs tajā problēmas (Diener 1984; Diener, Emmons, Larsen, Griffin 1985). Pēdējās desmitgadēs, mērot labklājības līmeni, subjektīvo vērtējumu kā indikatoru arvien veiksmīgāk izmanto arī ekonomisti, sociologi un citi sociālo zinātņu pārstāvji. Viens no visbiežāk izmantotajiem rādītājiem SL mērījumos ir apmierinātība ar dzīvi, kuru var attiecināt gan uz dzīvi kopumā (*life-as-whole*), gan uz atsevišķiem dzīves aspektiem (*aspects-of-life*), kas ir salīdzināms kā individuālā, tā arī nacionālo valstu līmenī. Migrācijas pētījumu kontekstā vispārējās labklājības subjektīvā vērtējuma priekšrocība ir tā, ka to sniedz pats indivīds, novērtējot un mērogojot visus migrācijas rezultātā gūtos ieguvumus un zaudējumus visos dzīves aspektos.

Kā migrācija ietekmē subjektīvo labklājību? Kādas izmaiņas SL līmenī notiek pēc migrācijas, kā un kādu faktoru ietekmē tās attīstās laika gaitā? Vai un kādas atšķirības pastāv SL vērtējumos dažādās migrantu grupās? Uz šiem jautājumiem atbildes tika meklētas Latvijas Universitātes pētnieku īstenotajā projektā «Labklājība un integrācija likvidās migrācijas kontekstā», kura ietvaros realizēts ārpus Latvijas

1. attēls. Apmierinātība ar dzīvi kopumā Latvijas emigrantu un mītnes zemes iedzīvotāju vērtējumā (vid.)

Avots: Eurostat dati (Eurostat 2018) un autore aprēķini.

Piezīme. Apmierinātība mērīta skalā no 0 līdz 10, kur 0 nozīmē «ļoti neapmierināts» un 10 – «ļoti apmierināts».

dzīvojošo Latvijas valstspiederīgo aptaujas otrais vilnis, kurā piedalījās 6242 emigranti un 1400 remigranti.

Latvijas emigrantu apmierinātība ar dzīvi

Migrācijas tēmai veltītajā literatūrā bieži tiek rakstīts par to, ka imigranti kopumā ir mazāk apmierināti un laimīgi nekā uzņemošo valstu vietējie iedzīvotāji un ka Rietumeiropā dzīvojošo Austrumeiropas imigrantu vispārējā apmierinātība ar dzīvi vidēji ir zemāka nekā vietējiem iedzīvotājiem. Tomēr vairāki empīriskie pētījumi liecina pretējo — ka vismaz to migrantu vidū, kuri pārcēlušies uz Rietumeiropu, dominē emigrācijas pozitīvā ietekme uz apmierinātību ar dzīvi, neskatoties uz iespējamiem nemonetāriem zaudējumiem (Nikolova, Graham 2014). Veicot šādus salīdzinājumus, jāreķinās, ka rezultāti var atšķirties atkarībā no izcelsmes valsts un salīdzinātās grupas (Simpson 2014).

Latvijas emigrantu pētījuma dati liecina, ka tajās Eiropas valstīs, kuras ir lielākās latviešu diasporas mītnes zemes, Latvijas emigrantu apmierinātība ar dzīvi kopumā ir līdzīga vai pat augstāka nekā vietējiem iedzīvotājiem. Izņēmums ir Nīderlande, Norvēģija (iespējams, vērtējumu ietekmē salīdzinājums ar vietējo iedzīvotāju augsto dzīves līmeni) un Īrija (kur koncentrējas liela daļa ekonomisko migrantu).

Kopumā aptaujas datu analīze parāda, ka kontekstuālie rādītāji (piem., valsts sociāli ekonomiskais stāvoklis, inflācija, bezdarbs, integrācijas politika) izskaidro mazāk nekā 1% variācijas atbildēs uz jautājumu par apmierinātību ar dzīvi, kas bija pamatā pētnieku tālākās analītiskās pieejas izvēlei — skaidrot apmierinātību ar cilvēka individuālām, psiholoģiskām, sociālām vai ekonomiskām pazīmēm.

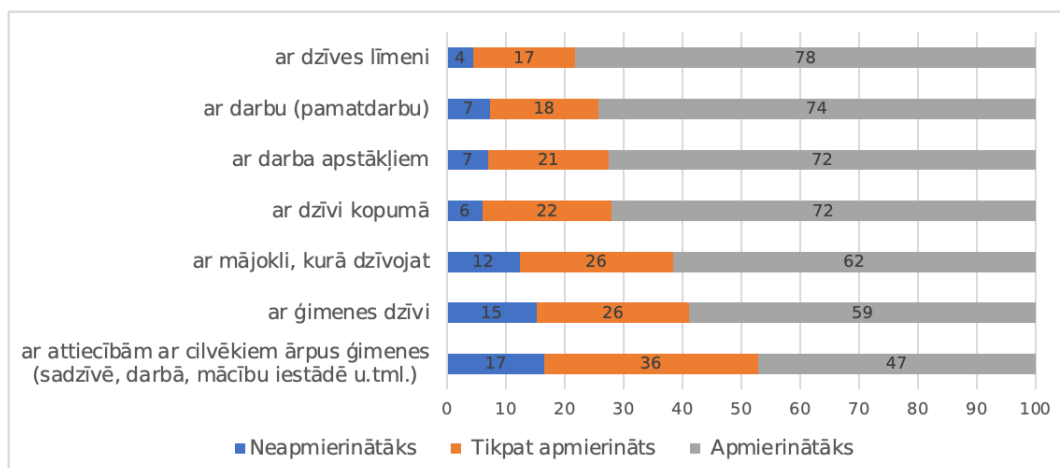
Apmierinātības līmeņa pieaugums pēc pārcelšanās

Empīriskie pētījumi liecina, ka migranti pēc pārcelšanās visbiežāk uzrāda augstāku SL līmeni nekā pirms pārcelšanās (De Jong, Chamrathirong, Tran 2002). Pētnieku rīcībā nav datu par izlasē iekļauto respondentu apmierinātību pirms pārcelšanās, bet emigrantu pašvērtējums, atbildot uz jautājumu, kā mainījusies viņu apmierinātība pēc emigrācijas, liecina, ka gandrīz visās dzīves jomās apmierinātības līmenis pieaudzis lielāki daļai diasporas pārstāvju, bet visvairāk — dzīves līmeņa, darba, darba apstākļu un dzīves kopumā novērtējumā (apmierinātāki šajās jomās kļuvuši līdz pat 78% respondentu). Nozīmīgi mazāk ir to, kuriem pieaugusi apmierinātība ar mājokli, ģimenes dzīvi un jo īpaši — attiecībām ar cilvēkiem ārpus ģimenes.

Apmierinātības izmaiņas laika posmā no 2014. līdz 2019. gadam

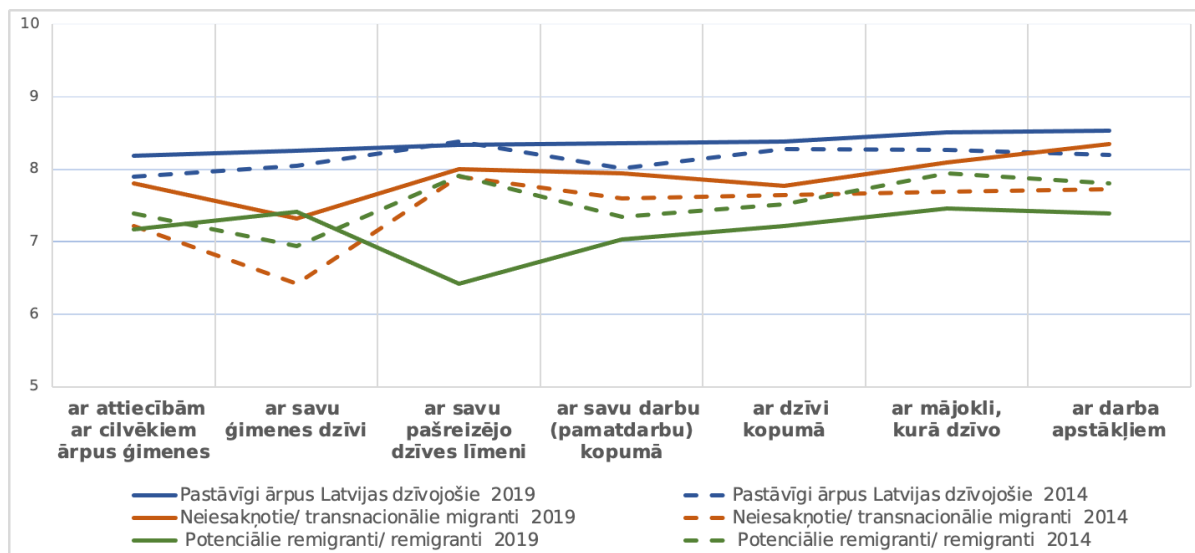
Longitudinālie dati, kas ļauj analizēt pētījuma viņu starplaikā notikušās izmaiņas individuālā līmenī, arī liecina, ka ģimenes dzīve un attiecības ar cilvēkiem ir vienas no sensitīvākajām dzīves jomām, kuras migrācija var būtiski ietekmēt. Salīdzinot ar ārpus Latvijas pastāvīgi dzīvojošajiem, likvido jeb neiesakņoto migrantu un transnacionālu grupas respondentiem raksturīga nozīmīgi zemāka apmierinātība visās dzīves jomās, bet it īpaši — ģimenes dzīvē. Lai arī piecu gadu laikā starp abiem aptaujas viņiem apmierinātība ar ģimenes dzīvi, tāpat kā ar mājokli un darba apstākļiem nozīmīgi pieaug, apmierinātības līmenis saglabājas zemāks nekā pastāvīgi mītnes zemē dzīvojošajiem. Viszemākais SL līmenis novērojams potenciālo

2. attēls. Apmierinātība ar dažādiem dzīves aspektiem pēc emigrācijas: respondentu pašvērtējums (%)

Avots: Emigrantu aptaujas dati, n=11342

3. attēls. Apmierinātības izmaiņas laika posmā no 2014. līdz 2019. gadam dažādās migrantu grupās (vid. aritm.)

Avots: Latvijas emigrantu aptaujas longitudinālie dati (2014. un 2019. gada aptaujas dati savienoti individuālā līmenī).
Piezīme. Apmierinātība mērīta skalā no 0 līdz 10, kur 0 nozīmē «ļoti neapmierināts» un 10 — «ļoti apmierināts».

remigrantu vidū pirms atgriešanās Latvijā (iespējams, tas veicinājis lēmumu atgriezties). Vēl nozīmīgāka apmierinātības līmeņa samazināšanās visās dzīves jomās (izņemot ģimenes dzīvi) vērojama pēc atgriešanās Latvijā. Viskritiskāk samazinās remigrantu apmierinātība ar dzīves līmeni, kā arī ar mājokli un darba apstākļiem. Līdzīgi rezultāti aprakstīti arī pētījumā par Rumānijas remigrantiem (Bartram 2013; Nikolova, Graham 2014).

Analizējot SL attīstību ilgtermiņā, pētnieki nonāk pie diezgan pretrunīgiem secinājumiem. Tā vienā gadījumā pētnieki skaidro SL līmeņa mazināšanos vēlākos periodos, kas seko sākotnējam pieaugumam uzreiz pēc migrācijas, ar procesiem, kas ietver adaptāciju, gaidas un salīdzināšanu: cilvēki ātri pierod pie labākiem dzīves apstākļiem un standartiem, kam var sekot kritums SL līmenī (Scitovsky 1992); ierodoties citā valstī, indivīds sākumā salīdzina sevi ar palicējiem izcelsmes valstī, vēlāk — ar citiem (imigrantiem un vietējiem iedzīvotājiem) uzņemošajā valstī; savukārt, pieaugot ienākumiem, pieaug arī cilvēka gaidas attiecībā uz dzīvi, jo viņš sevi salīdzina ar, iespējams, vairāk pelnošiem, pārtikušākiem vietējiem, kas paaugstina prasības attiecībā uz algu, ekonomisko statusu utt. (Stutzer 2003; Nikolova, Graham 2014).

Citā gadījumā tiek meklēti pierādījumi SL pieauguma pēc pārcelšanās noturīgumam, jo migrācija (līdzīgi kā citi ieguldījumi karjerā) ir ilgtermiņa ieguldījums (Melzer 2011). Pētnieki secina, ka, indivīdiem pamazām iepazīstoties ar vietējām iespējām un ieradumiem, pavadot ilgāku laiku uzņemošajā valstī, apmierinātības, laimes līmenis paaugstinās (Safi 2010).

Apmierinātību ietekmējošie faktori

Apmierinātību prognozējošie faktori, kas tika identificēti, izmantojot daudzdimensionālās analīzes metodes, apstiprināja vairākus literatūrā un citos empīriskos pētījumos gūtos pierādījumus par dzimuma, izglītības, dzīvesvietas urbanizācijas pakāpes, materiālā stāvokļa, nodarbinātības statusa, profesionālā līmeņa, ģimenes stāvokļa, piederības jūtu, sociālo kontaktu un uzticēšanās nozīmīgumu SL skaidrojumā, kā arī atsevišķu dzīves notikumu (piem., laulība, bērna piedzimšana, nodarbinātības, dzīvesvietas maiņa, pārcelšanās reizes u.c.) ietekmi uz izmaiņām SL līmenī. Augstāks apmierinātības līmenis ir sievietēm, emigrantiem ar vidēju/zemāku izglītību, materiāli labāk nodrošinātiem, uzņēmējiem un algotā darbā strādājošajiem salīdzinājumā ar ekonomiski neaktīvo grupu. Augstāku apmierinātību prognozē dzīve pilsētā, īpaši galvaspilsētā, dzīve sev piederošā mājoklī, darbs augstākas kvalifikācijas profesijā, dzīve kopā ar partneri/laulāto draugu/bērnu/-iem. Apmierinātību ar dzīvi nozīmīgi paaugstina piederības jūtu pieaugums un ciešāka piederība mītnes zemei, tās iedzīvotājiem, draugu skaits vietējo vidū.

Aptaujas dati sniedza arī dažus interesantus un pārsteidzošus rezultātus. Pretēji hipotēzēm, datu analīzes rezultāti liecina, ka, pieaugot respondenta vecumam, pieaug apmierinātība, kā arī izredzes uz pozitīvām izmaiņām apmierinātībā ar dzīvi. Vēl jo vairāk – Vispārējās veselības aptaujas (VVA-12; General Health Questionnaire GHQ-12), kas kā modulis bija iekļauta emigrantu aptaujas anketā,

rezultātu modelēšana norādīja uz ļoti līdzīgu un negaidītu vecuma ietekmi — psihoemocionālās veselības problēmu risks būtiski samazinās, pieaugot respondentu vecumam.

Neapstiprinājās hipotēze, ka, jo ilgāk cilvēki dzīvojuši uzņemošajā valstī, integrējoties darba tirgū, sabiedrībā, apgūstot valodu, jo dzīve kļūst vieglāka un pieaug apmierinātība. Mītnes zemē nodzīvotais laiks uzrādīja negatīvu saistību gan ar emigrantu pašreizējo apmierinātību, gan ar apmierinātības pieaugumu piecu gadu laikā. Iespējams, tas skaidrojams ar literatūrā aplūkotajiem un iepriekš minētajiem iemesliem SL kritumam pēc sākotnējā «pacēluma», kas norāda, ka, laikam ejot, paaugstinoties emigranta dzīves līmenim un salīdzinot sevi ar vietējiem iedzīvotājiem, pieaug arī vēlmes un prasības, kas var mazināt apmierinātības līmeni (Scitovsky 1992).

Migrantu apmierinātība, kā arī tās noturība ir atkarīga no izceļošanas iemesliem/migrācijas mērķa (darba, studijām, ģimenes vai citiem iemesliem), kas

ir svarīgs priekšnoteikums cilvēku gaidām un cerībām attiecībā uz turpmāko dzīvi (Bryant, Merwood 2008). Latvijas emigrantu aptaujas rezultāti parāda, ka tie, kuri izceļojuši, lai studētu, iepazītu pasauli, ir mazāk apmierināti (turklāt viņu apmierinātība ar laiku vēl mazinās) nekā tie, kuri izbraukuši ar mērķi strādāt/pelnīt. Arī VVA-12 testa rezultāti rāda, ka, salīdzinot ar uzņēmējiem/algotiem darbiniekiem, studentiem un darba meklētājiem ir daudz augstāks psihoemocionālās veselības problēmu risks (turklāt neatkarīgi no vecuma ietekmes). Savukārt izceļošana ģimenes iemeslu dēļ prognozē augstāku apmierinātības līmeni, kā arī apmierinātības pieaugumu, bet stabilas partnerattiecības (īpaši reģistrētas partnerattiecības vai laulība) būtiski samazina psihoemocionālās veselības problēmu risku. Un visbeidzot — neatkarīgi no citām pazīmēm vairākkārtīga pārcelšanās no vienas valsts uz citu, kas raksturo neiesakņoto migrantu grupu, ir saistīta ar paaugstinātu psihoemocionālās veselības problēmu risku.

Secinājumi un rekomendācijas

- **Migrantu labklājības izpēte un novērtēšana ir svarīga, pirmkārt, lai izvērtētu politikas īstenošanas pasākumus,** kas vērsti uz dzīves kvalitātes uzlabošanu un iedzīvotāju, t.sk. migrantu, apmierinātības un laimīguma paaugstināšanu kā uzņemošajā, tā izcelsmes valstī gan remigrantu, gan neiesakņoto migrantu/transnacionālu gadījumā.
- Otrkārt, šāds novērtējums var palīdzēt **izglītot potenciālos migrantus** gan par iespējamiem migrācijas riskiem, gan ieguvumiem.
- Pētījums liecina, ka **viena no jūtīgākajām cilvēka dzīves sfērām, kuru ietekmē migrācija, ir ģimenes dzīve un ģimenes attiecības,** tādēļ, plānojot un realizējot remigrācijas atbalsta pasākumus, īpaša uzmanība jāvērs uz **remigrējušo vai to darīt gatavo ģimeņu atbalstu,** it sevišķi uz remigrantu bērnu integrāciju izglītības sistēmā.
- Politikas veidotājiem kā uzņemošajās, tā nosūtošajās valstīs būtu **jāņem vērā ne tikai imigrantu un remigrantu materiālā, bet arī emocionālā labklājība** un jāmazina šķēršļi integrācijai darba tirgū. Ja migranti ir laimīgāki un produktīvāki, veidojas situācija, kurā ieguvējas ir visas puses. Remigranti/neiesakņotie migranti ar ārzemēs iegūto pieredzi, cilvēkkapitāla resursiem un prasmēm var būt «smadzeņu ieguvums» nosūtītājvalstīm. Papildu **loma ir politikai, kas**

netieši uzlabo imigrantu apmierinātību ar dzīvi uzņemošajās valstīs. Tā var ietvert integrācijas un asimilācijas politiku, piemēram, valodu un kultūras apmācību, palīdzību darba meklējumos u.c.

- Pētījums liecina, ka vizzemākais apmierinātības līmenis ir tieši ārpus Latvijas dzīvojošo jauniešu vidū. «Plāna darbam ar diasporu 2021.–2023. gadam», kā arī remigrācijas atbalsta pasākumu plānu īstenošanā **īpaša uzmanība būtu jāpievērš pievilcīgāku nosacījumu nodrošināšanai jauniešu integrācijai darba tirgū,** kā arī **pienācīgu dzīves apstākļu radīšanai.**

- Pētījumi, kuru objekts ir migranti, ir saistīti ar **metodoloģiskiem izaicinājumiem** pirmām kārtām jau mērķgrupas pieejamības dēļ. Lai novērtētu migrācijas procesus, tās ietekmi uz cilvēku dzīvi un jo īpaši — šīs **ietekmes cēloņseku sakarības** (apgrieztā cēloņsakarība ir nozīmīga metodoloģiska problēma, piem., lai arī migrācija ietekmē apmierinātību, bet, no otras puses, biežāk migrē tie, kuri nav apmierināti ar savu dzīvi), ir nepieciešami longitudināli dati. Tikai sekojot līdzi migrantu dzīves gaitām un SL izmaiņām, var iegūt datus alternatīvu teoriju, kas attiecas uz SL stabilitāti vai izmaiņām, pārbaudei. Šādu pētījumu realizācija ir gan resursietilpīga, gan arī metodoloģiski ļoti sarežģīta, tādēļ šādu datu trūkst ne tikai Latvijā, bet arī visā pasaulē. Tādēļ būtu nepieciešams ne tikai uzsākt jaunus, bet **turpināt šo unikālo Latvijas emigrantu longitudinālo pētījumu.**

- Bartram, D. (2013). Happiness and 'economic migration': A comparison of Eastern European migrants and stayers. *Migration Studies*, 1(2), 156–175.
- Borjas, G. J. (1987). Self-Selection and the Earnings of Immigrants. *The American Economic Review*, 77(4), 531–553.
- Borjas, G. J., Bronars, S. G., Trejo, S. J. (1992). Self-Selection and Internal Migration in the United States. *Journal of Urban Economics*, 32(2), 159–185.
- De Jong, G., Chamrathirong, A., Tran, Q.-G. (2002). For Better, for Worse: Life Satisfaction Consequences of Migration. *International Migration Review*, 36(3), 838–863. DOI: 10.1111/j.1747-7379.2002.tb00106.x
- Diener, E. (1984). Subjective Well-Being. *Psychological Bulletin*, 95, 542–575.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71–75.
- Lersch, P. M. (2016). Family Migration and Subsequent Employment: The Effect of Gender Ideology. *Journal of Marriage and Family*, 78(1), 230–245.
- Massey, D. S. et al. (2008). *Worlds in Motion. Understanding International Migration at the End of the Millennium*. Oxford/NewYork: Oxford University Press.
- Melzer, S. M. (2011). Does migration make you happy? The influence of migration on subjective well-being. *Journal of Social Research & Policy*, 2(2), 73–92.
- Nikolova, M. (2015). Migrant well-being after leaving transition economies. *IZA World of Labor* 2015: 195. DOI: 10.15185/izawol.195
- Nikolova, M., Graham, C. (2014). *In Transit: The Well-Being of Migrants from Transition and Post-Transition Countries*. IZA Discussion Paper No 8520. Available at SSRN: DOI: 10.2139/ssrn.2508575
- Nisic, N., Petermann, S. (2013). New City = New Friends? The Restructuring of Social Resources after Relocation. *Comparative Population Studies*, 38(1), 199–226.
- Nowok, B. et al. (2013). Does Migration Make You Happy? A Longitudinal Study of Internal Migration and Subjective Well-Being. *Environment and Planning A*, 45(4), 986–1002.
- Safi, M. (2010). Immigrants' Life Satisfaction in Europe: Between Assimilation and Discrimination. *European Sociological Review*, 26(2), 159–176. DOI: 10.1093/esr/jcp013
- Scitovsky, T. (1992). *The joyless economy: The psychology of human satisfaction*. Oxford: Oxford University Press.
- Sime, D. (2018). Belonging and Ontological Security Among Eastern European Migrant Parents and Their Children. *Central and Eastern European Migration Review*, 7(1), 35–53.
- Simpson, N. (2014). Happiness and Migration. In: K. F. Zimmermann, A. F. Constant (Eds.), *International Handbook on the Economics of Migration*: Edward Elgar Publishing Limited.
- Sjaastad, L. A. (1962). The Costs and Returns of Human Migration. *The Journal of Political Economy*, 70(5), 80–93. DOI: 10.1086/258726
- Skrbiš, Z. (2008). Transnational Families: Theorising Migration, Emotions and Belonging. *Journal of Intercultural Studies*, 29(3), 231–246.
- Stiglitz, J., Sen, A., Fitoussi, J.-P. (2009). *The Measurement of Economic Performance and Social Progress Revisited. Reflections and overview*. Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress, Paris.
- Stutzer, A. (2003). The Role of Income Aspirations in Individual Happiness. *Journal of Economic Behaviour and Organization*, 54(1), 89–109. DOI: 10.1016/j.jebo.2003.04.003
- Yankow, J. J. (2003). Migration, Job Change, and Wage Growth: A New Perspective on the Pecuniary Return to Geographic Mobility. *Journal of Regional Science*, 43(3), 483–516.

Par projektu

Pētījums veikts Latvijas Zinātnes padomes atbalstītā granta «Labklājības un sociālās integrācijas izpēte likvidās migrācijas kontekstā: longitudinālā pēeja» (Izp-2018/1-0042) ietvaros

Īstenotājs: LU Filozofijas un socioloģijas institūts

Projekta vadītāja: Dr. Inta Mierīņa

Īstenošanas periods: 09/2018–12/2021

Kontaktinformācija

E-pasts: ilze.koroleva@lu.lv

Adrese: Kalpaka bulvāris 4
Rīga, LV-1050, Latvija
<https://migracija.lv>

Migrācija ⇄ LV

DOI: [10.5281/zenodo.5918634](https://doi.org/10.5281/zenodo.5918634)

LU Filozofijas un socioloģijas institūts, 2021

Šis darbs ir licencēts saskaņā ar *Creative Commons Attribution 4.0 International License*

Makets: Aleksandrs Aleksandrov

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
FILOZOFIJAS UN
SOCIĀLĀS ZINĀTNES
INSTITŪTS